

Pentatónia Milánóban

Kortárs magyar öltözékek kiállítása a Palazzo Morandóban

Fotó: Dömölky Dániel

■ Kodály Zoltán szavait idézte a Milánóban rendezett *Pentatónia* című kiállítást bevezetve Simonffy Márta, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövet-

ségének (MKISZ) elnöke. *„Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra nem szerzi meg magának”* – írta a magyar zenei anyanyelv

←
**Pentatónia című
kiállítás (részlet) /
Detail of the exhibition
Pentatonismo
(Pentatony)**

*Palazzo Morando,
Milánó, 2013 /
Palazzo Morando,
Milan, 2013*

alapjait, a tiszta forrásokat kereső zeneszerző, s a kiállítás szervezői éppen azt az örökséget tekintették kiindulópontnak a munkához, amelyet Bartók Béla és Kodály Zoltán munkássága jelentett. Erre a példára építve, rokonítva ezt a gondolkodásmódot alakult ki a magyar kortárs ruhatervezésben egy olyan felfogás és megjelenítési mód, amely az autentikus népi öltözékekben meglévő hagyományos motívum- és formakincsből merítve teremt egyedi hangulatú kortárs öltözékeket. Bizonyítva, hogy századunk iparművészetének ez a területe is képes a nemzeti tárház motívum- és formakincsének 21. századi alkalmazására. Példát adva a népviselet adaptálásának a lehetőségére a kortárs öltözékekben, annak világszínvonalú megjelenítésére és megismertetésére. Mindezt századunk nyelvén és eszköztárával. Bemutatva az újrafelfedezés örömét, ennek az autentikus formavilágnak tiszta kezelését, felhasználását. Jelentős hangsúlyt adva a nemzeti karakter érvényesítésére, erősítvén a sokszínűségen alapuló, európai kultúrához tartozásunk evidenciáját – folytatódik Simonffy Márta kurátor gondolatmenete.

A szándék, hogy a népi öltözék tradíciója megjelenjen a kortárs viseletben, aligha hiányzott a 20. század második felének magyar öltözéktervezőiből. A rendszerváltozás nélkül azonban alighanem még sokáig csak szándékról beszélhattünk volna – aligha véletlen, hogy éppen 1990-ben indította el Mészáros Éva a Modern Etnika-mozgalmat, illetve a mozgalomban részt vevő művészek munkásságát bemutató kiállítás-sorozatot itthon és külföldön. Ahogyan a huszonnégy tervező ötven ruháját felvonultató milánói kiállítás is mutatja jó néhány, a kilencvenes években született munkával, majd az ezredforduló után tervezett darabokkal, ez a mozgalom mind a mai napig szélesedik, újabb és újabb generációk kapcsolódnak be, ami a látásmódok, egyéni pozíciók gazdagodását, ha úgy tetszik, egyrészt a tiszta forrásokat feltüntető képzeletbeli térkép kiszínesedését is jelenti, másrészt pedig a stilizálás, az eredeti motívumkincstől való elvonatkoztatás fokozatainak a gazdagodását. Így hát az, ami mindig is teljesen természetes volt például az osztrákoknál, a hagyományos viselet értékeinek a továbbélése a jelenben, egyre inkább itthon is elfogadottá válik.

→
**Sárváry Katalin:
Rózsa I.
(négyzet-más-kép) /
Katalin Sárváry: Rose, I
(Square—Otherwise)
[2010]
*patchwork, erdélyi
festékes szőnyeg
mintája /
patchwork, patterns
of Transylvanian
colour carpets***

Fotó: Rékasy Bálint

**Molnár-Madarász
Melinda: Matyó ruha –
kabát és szoknya /
Melinda Molnár-
Madarász: Matyó
costume—Coat
and skirt**

[2011] *kabát: bársony,
rakott; szoknya:
brokát, gyöngy,
hímzés, pliszírozás /
coat: velvet, pleated;
skirt: brocade, beads,
embroidery, plaiting*

**Göbolyös Márta:
Kertem virágai –
kabátka és estélyi ruha
/ Márta Göbolyös:
Flowers of
My Garden—Jacket
and evening dress**

[2004] *kabátka: bőr;
kézi varrás, rátét,
alátöltés, domborítás;
ruha: damaszt, bőr
felsőrészrel / jacket:
leather; hand sewn,
appliqué, filled, three-
dimensional; dress:
damask with leather
upper part*

→
**Mészáros Éva: A matyó
népviseletre emlékezve
/ Éva Mészáros:
In Memory of Matyó
Folk Costume**
[1992] *tiüll, hasított
bőr; műselyem / tulle,
velour, artificial silk*

Aligha tévedünk, ha úgy véljük, hogy mostanra megérett a helyzet arra, hogy a magyar tervezők a nemzetközi nyilvánosság előtt is megmutassák, hogyan kapcsolódnak a tradíciókhoz úgy, hogy közben valóban 21. századi, ünnepi alkalmakon vagy éppen a hétköznapokon hordható ruhákat terveznek. Ezt felismerve rendezte meg Simonffy Márta 2011 októberében a brüsszeli magyar kulturális intézetben első alkalommal a *Pentatónia* című kiállítást, hogy folytatósként, kibővült kiállítói létszámmal, nagyszabású divatbemutatóval kísérve, a brüsszelinél jóval nagyobb nyilvánosság előtt és a divat, az öltözködés szempontjából sokkal jelentősebb helyen és időben, Milánóban is a közönség elé kerüljön a *Pentatónia* kiállítás. Aligha kell hangsúlyozni Milánó fontosságát a divat világában, Lombardia fővárosa ugyanis Párizssal együtt a divat egyik fővárosának számít. Márpedig a *Pentatónia* című tárlatra éppen Milánó divatnegyedében, a San Babila-negyedben található Palazzo Morandóban került sor június-júliusban, abban az időszakban, amelyben a nyári divathetet is megrendezték. A kiállításához kapcsolódó divatbemutatót pedig a Palazzzo Isimbardiában éppenséggel a divathétre időzítették, már csak azért is, mert erre az eseményre kifejezetten Mario Bosellinek, az Olasz Divatkamara elnökének biztatására-meghívására került sor. S ha már itt tartunk, nem lehet említés nélkül hagyni, hogy az MKISZ mellett jelentősen támogatta a tárlat és a divatbemutató megrendezését az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) és a Magyar Művészeti Akadémia (MMA), valamint Milánó városa és tartománya is. A Palazzo Isimbardi, amelynek átriumos udvarán a divatbemutatóra sor került, a tartományi igazgatás székhelyeül szolgál, s míg a tárlat megnyitóján részt vett Kucsera Tamás Gergely, az MMA főtitkára is, a divatbemutatón Mario Bosellin és Simonffy Mártán kívül üdvözölte a jelenlévőket Guido Podesta, a tartomány, Bruno Dapei, a városi tanács elnöke, Győri Enikő, a magyar Külügyminisztérium államtitkára és Manno István magyar főkonzul, akinek érdeme és jelentős szerepe volt a milánói bemutatkozásban. Az EMMI-t Révész Mária miniszteri főtanácsos képviselte.

Ami pedig a szakmaiságot illeti, a magyar kiállítás már csak azért is méltó volt a figyelemre, mert a Pa-

Fotó: Rékasy Bálint

Fotó: Rékasy Bálint

lazzo Morando, amelyben sor került rá, a milánói divatnegyed kellős közepén, éppen a divat, az öltözékek múzeuma. Az épületet 1945-ben Lydia Morando Attendolo hercegnő adományozta a városnak kulturális célokra, ennek megfelelően 1963 és 1995 között Milánó 1914–1945 közötti történetét mutatta be, s miután a kortárs történelem értékes dokumentumait új kiállítóhelyükre, a Palazzo Moriggiába szállították át, itt helyezték el az öltözmúzeumot. Costume Moda Immagine (Ruhák, Divat, Képek) – olvasható az épület homlokzatán. A földszinten időszaki kiállításokat rendeznek a fenti tematikában, az emelet állandó kiállításaként funkcionáló termeiben pedig a díszlakosztályban egyrészt a Castello Sforzesco textilgyűjteményének, ruhakollekciójának válogatott darabjai kerültek a közönség elé, másrészt a Luigi Beretta-gyűjtemény 17–19. századi festményei, amelyek számos, ma már megsemmisült épület, városrész egykori képét őrzik az utókornak.

A termék mellett kapott helyet a magyar ruhatervezők kiállítása, amelyre látványos módon hívták fel a figyelmet a rendezők: az épület földszintjén, a zárt udvarban, öt, piramishoz, gúlához hasonlítható alakú vitrinben helyezték el a tárlat öt reprezentatív darabját, amelyek mintegy összefoglalják, előlegezik az emeleti kiállítás sokfelé ágazó gondolatsorát. A legkorábbi itteni munka, Katona Szabó Erzsébet 1996-os *Pompa-rubáinak* egyik darabja a nagyszentmiklósi aranykincs motívumrendszerére épül, a fehér anyag, a körkörös, medalionos motívumrendszer a súlytalanság, az időtől-tértől való elszakadás érzetét kelti. Göbolyös Márta 2004-es *Kertem virágai* öltözéke szintén estélyi ruha, a kabátka a ködmön és a matyó hímzés tradícióit ötvözi, Szücsy Krisztina 2005-ös *Menyecske ruhája* a lakodalom éjjelén, éjfélkor elkövetkező átváltozásra utal a mezőkövesdi matyó hímzés virágaival, a váll- és a nyakképzés tulipán-formájával. Pallai Bernadett 2006-os estélyi öltözete már címevel – *Tiszta forrás kollekció* – is a kiállítás központi gondolatára utal, formáival, színeivel pedig a matyó népviselet inspiráló hatására, míg a legkésőbbi munka, Földi Kinga 2010-es *Kertje* a népi faragóművészet, a zsinolytetők szerkezete és a sokszoknyás viselet értekeit ötvözi.

Kárpáti Judit Eszter:
Ha én rózsza volnék...
IV. / Judit Eszter
Kárpáti: 'If I were
a rose...', IV
[2011] *poliamid,*
digitális nyomtatás /
polyamide,
digital print

Csegöldi Erika:
Tulipán kollekció II. /
Erika Csegöldi:
Tulip Collection, II
[2011] *mintás*
selyemszatén, taft,
organzaszalag,
batiszt, tüll /
patterned silk satin,
taffeta, organza band,
batiste, tulle

Fotó: Rékasy Bálint

Csegöldi Erika:
Tulipán kollekció I. /
Erika Csegöldi:
Tulip Collection, I
[2011] *mintás*
selyemszatén, taft,
organzaszalag,
batiszt, tüll /
patterned silk satin,
taffeta, organza band,
batiste, tulle

Fotó: Rékasy Bálint

Fotó: Rékasy Bálint

Ez az „ötszólamúság” hangzik fel az emeleti kiállításon is, amelyen a magyar történelem, népművészet és népviselet legkülönbözőbb korszakai és rétegei által inspirált öltözékek kerültek egymás mellé. Tankó Juditot a honfoglalás kori motívumkincs inspirálta, Bein Klárát a csángó viselet, Katona Szabó Erzsébetet és Csonti Andreát egyaránt a kalotaszegi ruhák – az egyszerűség, funkcionalitás mindkettőben közös, mégis inkább az eltérő elemek dominálnak, jelezvén, hogy az azonosnak mondott örökség valójában milyen sokszínű. Természetesen ezt fedezte fel már Mészáros Éva is, amikor a Modern Etnika-mozgalmat elindította, ahogyan azt most *Matyó kollekciója*, illetve a dunántúli és az alföldi szűr és suba, a bőrrátétek inspirálta ruhája érzékelteti. Molnár-Madarász Melinda is a matyó művészetből merít, Bányász Judit a torockói hagyományból, Madarász Kathy Margit a Fekete-Körös völgyi viseletből. Csuba Anita a „trendi menyecskéket” szólítja meg, Sárváry Katalin a rózsas-, Csegöldi Erika a tulipánmotívumot fogalmazza újra – és sorolhatnánk tovább, míg nem az egyik legkülönlegesebb hagyományréteget, a roma viseletig el nem érkezünk, amelyet Marosi Krisztina fogalmaz újjá, illetve azokig a ruhákig, Kárpáti Judit Eszter *Ha én rózsá volnék...* című 2011-es alkotásaiig, amelyek úgy idézik föl a keresztiszemes hímzés hagyományait digitális nyomással tervezett öltözékeiben, hogy azokkal a legfiatalabb korosztályokat szólítsák meg. Sikeresen. Milánóban egyébként valóban egymásra találtak a ruhák és viselőik: a Palazzo Isimbardi a Magyar Állami Operaház társulata, a Magyar Nemzeti Balett művészei mutatták be a ruhákat, mentesen azoktól a sablonoktól, amelyek általában a divatbemutatókat jellemzik, és talán ezért tűnt minden mozdulat, s a mozdulatokban megfogalmazódva a ruha és viselőjének kapcsolata is hitelesnek. A siker mindkét eseményen óriási volt.

P. SZABÓ ERNŐ
művészettörténész

(Pentatónia. Kortárs magyar öltözékiállítás és divatbemutató. A Magyar–Olasz Kulturális Évad keretében. Palazzo Morando, Palazzo Isimbardi, Milánó, 2013. június 13–július 14., június 25.)

Marosi Krisztina: Éljen az élettel! – kabát (cigány viselet parafrázisa) / Krisztina Marosi: Live with Life!—coat (Gypsy costume paraphrase)

[2013] *gyöngy, szőr, textil, applikáció / beads, fur, textile, appliqué*